

שבעים שנה לטובה הופכין עליו לרעה. אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא כל המנבל [את] פיו מעמיקין לו גיהנם, שנאמר (משלי כב) "שוחה עמוקה פי זרות". רב נחמן בר יצחק אמר אף שומע ושותק, שנאמר (שם) "זעום ה' יפול שם". אמר רבי אושעיא כל הממרק את עצמו לעבירה חבורות ופצעים יוצאין בו, שנאמר (שם כ) "חבורות פצע תמרוק ברע", ולא עוד אלא שנרדן בהדרוקן, שנאמר (שם) "ומכות חדרו בטן". אמר ר"נ בר יצחק סימן לעבירה הדרוקן.

שוחה עמוקה. מוכנת לפי זרות. (לפי) [למין] שפיו זרה: זעום ה' יפול שם. זעום של הקב"ה הוא שזכן שם אלל פי זרות שישכז אללו ושומע קרוי זעומו של הקב"ה: הממרק עצמו. מפנה לבו לכו הממרק נעמו. מולי הוא:

לכך ממרק עצמו משאר עסקים להתעסק בעבירות: תמרוק נרע. הממרק נרע: הדרוקן. מולי הוא:

עין איה

עצמם מתעזנים ומתקדשים. אבל כל המנבל את פיו, מוציא הוא את הציור של כללות החיים הנהדר בקודש במקורו לכלל וילזול והשפלה בהמית. ע"כ אפילו כבר הוכשר לחיים טובים מלאים תפארת ועונג, בחללו את קדושת ההשקפה הכללית לא יוכל עמוד בה. וכפי מה שתגדל שלותו, כן תהיה נוראה גפילתו המוסרית, אחר שלא רק פרט אחד מפרטי החיים הועם אצלו ממאורו כ"א כלליות ציורם. א"כ נהפכים עליו לרעה, כי רק בכבוד החיים ותפארתם יכן אושר האדם, ו"אשת חן תתמוך כבודו".

למצבים בלתי טהורים, ויוכל ע"י לירד מדחי אל דחי, אם לא יקדם את הרעה, לעקר את פעולת השמיעה ע"י עז כח של מתאה עזה היוצאת מעצם כח הקדושה של הנשמה האלהית המכרת את ערכה ואת מקומה. אבל כ"ו שישאיר את רושם של השמיעה בשתיקה, סוף סוף שההגדלה הדמיונית תפעול את פעולתה גם בלא דעת בעליה, וסופו לרדת לאותה המדרגה של ההשגחה של המדבר בעצמו, זעום ה' יפול שם.

רלו. א"ר אושעיה כל הממרק עצמו לעבירה חבורות ופצעים יוצאים בו, שנאמר חבורות פצע תמרוק ברע. ולא עוד אלא שנרדן בהדרוקן, שנאמר ומכות חדרו בטן. אר"נ כ"י סימן לעבירה הדרוקן. ההדרכה המקולקלת הגוסלת את כל זיו האדם בשפלותה, היא משחתת את האדם ואת החברה בשני צדדים, היא משפלת את הערך החברותי עד שמגרעות מורגשות ואיומות מוכרחות להולד בצדדים החיצונים של החברה האנושית, ביחס לצדק ומשפט, לשלום ולנדיבות, שכל אלה אינם נפעלים כ"א ע"י היות האדם בלתי מתלכלך בזוהמא של שפלות. אמנם חוץ להרעה המורגשת החיצונית גדולה היא הרעה של אבדן הקדושה והמוסר, של הריחוק מהיות עלול להרגיש את כל אמת וכל נשגב. זאת המחלה היא פנימית, לפום ריהטא אינה ניכרת במהלך החיים של החברה החיצונית, אבל היא מוכרחת להתגלה, כי מאין דעת את ד' מוכרחת השפלות של כל המדות המעשיות היותר שפלות לבקש שררה והתפשטות. ע"כ כל הממרק עצמו לעבירה, מצד החיצוני של הקלקול מכות ופצעים יוצאים בו, ומצד הפנימי הנה המחלה הפנימית תתן אותותיה, שנרדן בהדרוקן. וכאשר לפעמים אין הרושם החיצוני בולט, וחיי החברה נראים כמהלכים כסדרם בחיי הפרטיים של האדם וכן בחיי הכלל, אשר באמת אין זה בא כ"א מסיבת כהיות עיניו וקוצר ראותו של האדם, ע"כ התוצאות הפנימיות שהן מורגשות לחודר לראות ולהכיר את המעמד הנפשי של החוטא, הן נותנות אותותיהן, סימן לעבירה הדרוקן. וזהו כבר אות שגם הקלקלות המורגשות החיצוניות ג"כ לא יאחרו לבא, והוא כלל גדול לכל ירידה קטנה שאינה מורגשת כלפי חוץ, שמ"מ פעולתה הפנימית לא תמחה, והיא כבר תתן בהמשך הזמן את כחה ג"כ כלפי חוץ. אשרי שומר ידו מעשות כל רע!

רלו. אמר רבה בר שילא א"ר חסדא כל המנבל את פיו מעמיקין לו גיהנם, שנאמר שוחה עמוקה פי זרות. הרשמים הטבעיים שישנם בנפש האדם להיות על ידם יורד לשפל מדרגת הבהמות, כשהם פועלים את פעולתם ע"י כשלונן המוסרי של האדם שלא כהוגן, נמשך האדם על ידם במצב רוחני הפוך מטבע הנשמה הטהורה והאלהית שבקרבנו, שבבא זמן האורה והנשמה מתנשאת למרום טבעה, או היא מרגשת את צרתה הגדולה, כי טבעה בבוץ. מיעוט הכח, שנתדלדל מקרבה חילה הפנימי ע"י דרכיה הפרועים, הוא מועיל לא להחיותה כולה בשלמותה, כ"א להטעימה את מעמדה האומלל והאיום ולהבעיר את תשוקתה להחליק מחשכת הדמיונות הגרועים שכסו את שמייה הבהירים, כל אלה המה תוצאות הגיהנם גם אם לא פרש האדם את כחו הדמיוני הרע והכוזב להרע ע"י סיוע כח הדיבור שלו. אמנם בהיות האדם משתמש בכח הדיבור להקיץ את הציורים השפלים שהם גם מבלעדי ההקצה קבועים בנפשו, והוא נזקק למלחמה קבועה לרדות בהם ולנוגשם או, הנה הציורים המתפשטים בהרחבה לרגלי הגברת כח הדמיון הרע שנתגדל לרגלי הדיבורים ההוללים, ע"כ נקבעים בו אותם הרשמים הרעים בהעמקה יותר גדולה מכפי מה שהם קבועים בו בצירום הטבעי, שהם ג"כ יכולים להתפרץ לידי מעשה אם יהיה האדם רפוי ברוחו ולא ישים יראת ד' מעוזו. ע"כ כל המנבל את פיו מעמיקים לו גיהנם.

רלו. ר"נ בר יצחק אמר אף השומע ושותק, שנאמר זעום ה' יפול שם. כ"כ האדם חלש ברוחו וכ"כ חזקים בו המה ציוריו הבהמיים, עד שבהתעוררות של שמיעה רעה ושפלה ירד כבר ממעלת טהרתו ותם נפשו, ונעשה ע"יז כבר עבד מכודן!

רלו. 1. משלי יא, טז. רלו. 1. כלומר: מעט הכח שנשאר בה, אחרי... רלו. 1. ב"ר יד, י, רש"י. רלו. 1. ישעיה נב, ב.